

Пенчо Славейковъ и нашето време

(Продължение от 1 стр.)

Богъ никога не е много щедър. Отгукъ идеята у него за изобретението въ литературата и неговата изключителност. Художественото, а и всъко творчество, е призвание, а не професия. Това изобретение е едно благоволение на съдбата. Но поради това — и едно задължение. То налага, преди всичко, също едно благоволение-сериозно отношение къмъ изкуството. Изкуството не може да бъде флиртъ, жонглирство, — или ексцентричност, която хитро фамилиарничи съ читателя, а най-сърдоточена мисълъ, дълбоко съзерцание и морална сила, която преобразява живота и човѣка въ нова истина и въ новъ полетъ.

Говорейки за Славейкова, мнозина, които не сж го чели или ако сж чели нѣщо отъ него, нищо не сж били въ състояние да разбератъ, свързватъ неговото име съ периодъ на нѣкакъвъ естетизмъ въ нашата литература. Нѣма заблуждение по-голъмо и упоритост по-тъпа отъ она, съ която се поддържа това. Безъ, разбира се, да може да се преведе и единъ редъ, дето Славейковъ да е поддържалъ принципъ „изкуството за изкуството“, какъто у насъ, апрощемъ, никога не е поддържалъ, а много малцина сж го и разбирали. Наопаки, Славейковъ непрестанно, съ тонъ на апостолство е пледиралъ изкуството, което служи на живота — което внася въ него потици отъ естетически и нравственъ разредъ, възвисява го, облагородява човѣка и го тласка къмъ съвършенство. Само че той предпазва изкуството отъ издребняването му, отъ изневѣря на целта му, отъ самоотрицанието му — като слѣзе въ потока на ежедневието и се потопи въ анекдотичността на незначителнитъ събития, които неминуемо ще го превърнатъ въ хроника и ще го лишатъ отъ трайни въздействия. Въ ненадминатитъ поетически блѣсъкъ, единственитъ по своята дълбочина поеми „Микелъ Анжело“, „Фрина“, „Сърце на сърцата“, „Симфония на безнадежността“ Славейковъ даде ясно своята поетическа идеология.

Тя е, която опредѣли отношението му на поетъ въ блѣскавия нашъ епосъ „Кървава пѣсенъ“, въ който Славейковъ разгърна на единъ необхватно широкъ планъ великитъ събития на Освобождението. Наредъ съ „Подъ игото“ тая поема ги закрепи въ вѣчността. Нейния апогеозъ е „Легендата на Балкана“, въ която дълбоко историческо проникание се бори съ най-силното

поетическо визионерство. За какъвъ естетизмъ и за какво art pour art се говори при твореца на тая безсмъртна, тѣй жизненоборческа поема?

Изхождайки именно отъ убеждението, че изкуството трѣбва да дигри дълбокитъ сждини на събитията и живота, Славейковъ даде отъ народния битъ онова, което е най-съкровено въ него — духътъ на българина, въ множеството негови преобразования, въ основнитъ сили, които го разрешаватъ. Кой не знае, не е чель „Епически пѣсни“, и не е изживѣлъ най-високия си възторгъ отъ „Ралица“, „Бойко“, „Чумаи“, „Коледари“? Само единъ дълбокъ — органически, бихъ казалъ, — националенъ поетъ и, разбира се, преди всичко единъ поетъ отъ Славейковата величина, може да стигне до поезията, мъдростта и героиката на народната душа.

Тѣй наречениятъ индивидуализмъ на Пенчо Славейковъ не е индивидуалистиченъ. Защото Славейковъ пледира извънредната, силна, избрана личност не заради самата нея, а заради обществото: като неговъ най-силенъ тласкъ и връхъ за достигане. Тя не се самоудоволява въ себе си, насочена е навънъ и е въ треска за едно постигане на себе си въ мнозинство — като го издигне до себе си. За това издигане тя е готова на много жертви. Въ тоя смисълъ Славейковъ е много по социаленъ поетъ отъ мнозина, които само приказватъ за социално изкуство, а сж завъртѣни около единъ единственъ центъръ: себе си.

Въ нашата литература, както и въ културния ни животъ Пенчо Славейковъ е винаги една теза. И понеже тя е категорична, винаги предизвиква противни „тези“.

Състезанието е, разбира се, предварително решено...

Защото Пенчо Славейковъ носи нѣщо, което е непобедимо: духовното искателство. Той зове — нагоре и напредъ!

Единъ недоволенъ, но вѣчно стремящъ се духъ.

Владимиръ Василевъ

Адресътъ на вестника остава непромѣненъ: Книгоиздателство „Азбука“ А. Д. (за „Литературенъ Часъ“), ул. „Бачо Киро“ № 2, София. Молимъ всички наши абонати и читатели, както и редакциитъ и издателствата да ни изпращатъ своята кореспонденция и своитъ публикации на този адресъ.

Пантомима и балетъ

„Зелената флейта“ и „Жаръ птица“ въ Нар. Опера

Хореографната пантомима е едно отъ най-новитъ сценични изкуства и на Западъ се ползува съ голѣмъ успѣхъ предъ публиката. Въ България такива пантомими, макаръ и съ повече класически раз-

Д-ръ Л. Вълкова-Бешевичъ

бирания, сме имали случай да виждаме при балетнитъ дивертисменти на нашия пръвъ балетмайсторъ на Операта г. Ан. Петровъ. Гостуващитъ чужди балетни ансамбли сжщо сж ни разкривали понѣкога прелестта и силата на това колкото модерно, толкова и древно танцово изкуство — изкуството на нашитъ прадѣди отъ каменния вѣкъ, първото изкуство на човѣчеството, първиятъ опитъ на човѣка да изрази съ ритмични движения и музика своитъ възвишени мисли и чувства. И тъкмо поради това си дълбоко родство съ най-старата култура на земята, поради своитъ толкова първобитни и все пакъ толкова изтънчени изрази сръдства, хореографната пантомима като изкуство изведнажъ се налага на съвременния човѣкъ, който умѣе да и се наслаждава и високо да я цени.

Г-жа Лида Вълкова-Бешевичъ е имала похвалната смѣлостъ да пренесе на нашата сцена две голѣми хореографни пантомими, както тѣ сж били изнесени въ нѣкои европейски театри. Въ своитъ хубави намѣрения тя е твърде улеснена, както отъ голѣмитъ технически възможности на нашата сцена, тѣй и отъ отлично подготвения балетенъ ансамбълъ на операта.

Нашитъ прима-балерини станаха отлични и вѣрни тълкувателки на тая модерна, чисто пластична хореография, тѣ изпълниха чисто пантомимнитъ си задачи съ дълбоко артистично изживяване и демонстрация при това своята отлична класическа школа въ танцитъ, които имъ бѣха възложени. Въ това отношение особно допринесе за блѣсъка на тая рѣдка балетна вечеръ въ нашия театръ г-жа Винарова, въ танца на жаръ-птица, кой-

Изъ изложбата Веневъ-Фуневъ

С. ВЕНЕВЪ

РАЗХОДКА СЪ ЛОДКА

НАРОДЕНЪ ТЕАТЪРЪ

Кнокъ или триумфътъ на медицината

Добре е направилъ Народниятъ театръ, че въ края на сезона е решилъ да поднесе на публиката великолепната комедия на Жюль Роменъ. Така мъртвиятъ театраленъ юлий ще може сигурно да се съживи съ нѣколко сигурни касови сборове. Защото една комедия, като тая, която толкова отблизо вълнува зрителя, засѣга всѣкидневния му животъ и му напомня сѣкашъ случки, станали съ него само преди нѣколко дни, такава една комедия не може да не предизвика живъ интересъ и въ най-апатично настроенитъ къмъ театра сръди.

Комедията е поставена отъ режисьора Юрий Яковлевъ съ много чувство за мѣрка и разбиране на стила, отъ който изхожда авторътъ. Той е избѣгвалъ старателно всѣки шаржъ, всѣка волностъ, всѣкакъвъ фарсовъ похватъ, за да се спре изключително върху стройния, чисто класически външенъ и вътрешенъ ритмусъ на това крайно изискано по строежъ драматическо

то тя изпълни съ много артистичностъ, грация и техника.

За „Зелената флейта“ декорациитъ сж отъ г. Ив. Пенковъ, а за „Жаръ-птица“ отъ руския художникъ г. Глински. Тия двама художници сж прибѣгнали до всѣмъ различни декоративни сръдства и въ това се състои, може би, единъ отъ най-хубавитъ трикове на тая вечеръ.

Жалко е само, че тоя балетенъ спектакълъ излиза на сцената толкова късно — защото, тѣй или иначе, това, което ни показва, че може и желае г-жа Вълкова, е наистина една голѣма крачка въ живота на нашето балетно изкуство. А тая демонстрация трѣбваше да се направи въ разгара на сезона, за да може по-голъма частъ отъ публиката да я види и оцени.

Николай Фолъ

произведение. Така режисьорътъ, може би, е отдалечилъ постановката си отъ сигурния успѣхъ, но затова пъкъ и е придалъ стойността на единъ сериозенъ и истински художественъ спектакълъ. Бихме могли само да пожелаемъ малко повече връзка между характера на декорациитъ отъ първото и третото действия, както и едно по-добре почувствувано родство между ин-терпретация, декоръ и реквизитъ, респ. автомобилъ.

Главната роля се изпълняваше отъ нашия пръвъ комедийенъ актьоръ г. Петко Атанасовъ съ една спокойна, изискана и подробно анализирана игра. Придържайки се къмъ френския маниеръ да се води диалогъ, г. Атанасовъ се отдѣляше отъ останалите ансамбълъ и това може да се таксува като неговъ плюсъ или като неговъ минусъ — споредъ вкуса на зрителя.

Всички останали роли се изпълняватъ тѣй, че можемъ да останемъ напълно доволни. Г-жа Милка Ламбрева ни изненада съ своята смѣла типизация, а г. Кисимовъ ни вълнуваше презъ всичкото време съ своята „старческа доброта“, — една „доброта“, която вѣроятно не би харесала толкова на автора, колкото на публиката. И това не е малко.

За да бждемъ изчерпателни и добросъвестни, би трѣбвало да похвалимъ младия артистъ г. Иванъ М. Поповъ, а да укоримъ В. Симеоновъ и Ст. Сърбовъ, които играятъ нѣкакви кретенизирани хаймани, каквито въ тая комедия въобще липсватъ. Ние сме наклонни да обяснимъ тѣхното „кретенизиране“ съ желанието имъ да направятъ ефектъ въ салона и впечатление на театралната управа и затова бързаеме да ги извинимъ. Но какъ е допусналъ това г. Яковлевъ, единъ режисьоръ въ толкова вкусъ?

Йорданъ Великовъ

Художникътъ очаква посещение

Разказъ отъ Андре Бирабо

Сюзета седна предъ огледалото и се усмихна на Пиеръ:

- Обичашъ ли ме?
- Дяволъ да го вземе!
- Ти не си любезенъ!
- Но ти си много отекчителна, мое дете. Всѣки петъ минути: „Обичашъ ли ме? Любишъ ли ме? Обичашъ ли ме?“ Презъ цѣлия денъ! И безъ прекъсване! Това вече може да нервира човѣка, разбирашъ ли? Стига! Тишина! Искамъ да работя.

Той очакваше, че тя сега ще му направи сцена. Но не. Тя само погледати тѣжно глава и повтори:

- Ти не си любезенъ.

Несполука. Другъ пътъ. Днесъ не можа да скъса. Ахъ, Боже мой! Само да има куража веднажъ да тури грубо край! Да и каже: „Моля те, иди си! Азъ не те обичамъ повече; ти си прелестна, мила, умна, добра, но азъ не те обичамъ повече. Това трѣбваше да стане веднажъ и толкова. Всичко ми е омръзнало. По-рано твоитъ грѣшки ме очароваха, сега твоитъ добри качества ме подлудяватъ. Всичко, което говоришъ, всичко, което вършишъ, ми е непоносимо. Това е несправедливо, това е ужасно, това е всичко, каквото поискашъ. Но това е така: азъ не те обичамъ

повече, върви си!“

Една хубава, категорична и, безъ съмнение, убедителна речъ, но все пакъ Пиеръ никога не ще има куража да я каже. Той се задоволи само съ подлостъта на постояннитъ малки жестокости. Веднажъ тя ще се разбунтува, ще го остави. О, щастливъ денъ! Но днесъ, за съжаление, той още не е настъпилъ.

— Отивамъ си, милий. Днесъ нѣма ли да вечеряме заедно?

— Знаешъ много добре, че не съмъ Ротшилдъ. Моитъ сръдства не ми позволяватъ такива безумия. А едно ядене за двама въ днешнитъ трудни времена, въ които живѣемъ, е безумно.

— Добре, добре... отивамъ... обичашъ ли ме?

— Не.

— Ти не си любезенъ.

— Това ще те научи да не ме питашъ постоянно.

— Но ти все пакъ ме обичашъ мѣничко, Пиеръ, нали? Не, не, не ми отговаряй, отивамъ си. Довиждане, мой милий!

Тя си отиде. Вратата се затвори. Пиеръ чу малкитъ точета по стълбата. Той въздъхна. Той си мислѣше за времето, когато тракането на тѣзи малки точета класаше да

тупти сърдцето му. Днесъ тракането на съвсемъ други малки точета действуваше на неговото сърдце.

Той се върна въ ателието си. Облѣче работната си дреха и взе метлата. По-добросъвестно отъ най-добрата слугиня изследва той най-тъмнитъ жгълчета. Чукаше, изгърваше, четкаше всичко, което му паднѣше подъ ржцетъ. Отъ години вече ателието не бѣше виждало такава чистене. Ще стане ли то следъ това по-хубаво? За съжаление, това не може да се твърди съ положителностъ. Пиеръ заохка предъ една скъсана възглавница и предъ осипания съ петна килимъ. Само изискано свѣтлий ефектъ биха могли да помогнатъ на изгърканиитъ декорации. А пъкъ слънцето се промѣкваше неканено презъ прозореца. Това юнско слънце е като немирнитъ деца. То никакъ не иска да се прибере да спи.

Пиеръ се преклони предъ невъзможното. Той покри килима, после отвори единъ старъ куфаръ, който бѣше покритъ съ единъ цвѣтенъ платъ и трѣбваше да служи за канапе. Но днесъ куфарътъ бѣше реквизитъ отъ приказкитъ за феитъ. Какво съкровище извади той отъ него! Две бутилки шампанско, дробъ отъ гъска, миди, руска салата, сладки и най-после, въ една кофа, голѣма бомба ледъ; да не говоримъ за всички глупости, които имаха най-сложни имена и служеха за

предизвикване на апетита. Пиеръ нареди масата съ всичко това, после се отдалечи на две стѣпки и прецени съ око на художникъ ефекта.

— Не е лошо, ще мине!

Сега той трѣбваше само да чака нейното идване. Само ако тя дойдѣше! Пиеръ не бѣше съвсемъ спокоенъ. Тая авантюра е така хубава, така невяротна. Една такава жена! Пиеръ не бѣше по-малко гордъ отъ другъ нѣкой-си, но той никога не бѣше вѣрвалъ много на неочакваната страсть на финитъ жени. И че бѣше събудилъ страсть тъкмо у една отъ тѣзи рѣдки жени, чието държане, тонъ и луксъ я правѣха истинска голѣма куртизанка, това съвсемъ го замаиваше. Една жена, чието хубостъ е прочута, за чиято благосклонностъ царе плащаха, една жена, която изглежда тѣй чудно равнодушна, трѣбваше да отстъпи предъ единъ малкъ художникъ! Наистина, легендата разправяше, че тя бѣше почнала като моделъ. Навѣрно това бѣше единъ видъ носталгия!

Когато тя говорѣше съ Пиеръ, нейното лице се оживяваше малко и тя питаше съ явенъ интересъ за всичко.

— Ахъ, вие живѣте въ тази уличка?... Да, да, зная... една малка къща съ градина, на края на двора, една тѣсна стѣлбичка... двора е лошо засѣтъ, между камѣнитъ расте мъхъ... азъ виждамъ това

ясно предъ себе си... едно празно ателие, кждето човѣкъ яде на края на рисуваелната дѣска краища отъ саламъ“...

Той се осмѣли да я покани:

— Привлича ли ви това? Заповѣдайте, моля. Азъ ще приготвя рисуваелната дѣска за двама...

И тя прие! Фантастично! Неочаквано! Само ако тя дойде! Тѣзи жени сж така капризни! Пиеръ гледа своята хубаво наредена маса и прави гримаса. Нѣма да бжде хубаво, ако тя не дойде. Той бѣше направилъ разноски! И какви разноски!

Една жена съ четиринадесетъ слугини и двама готвачи ще се забърка! Пиеръ се видѣ предъ една сложна проблема: да приготви една изобилна вечеря и при всѣ това да похарчи колкото се може по-малко. Той бѣше похарчилъ твърде много и не знаеше дали вечерята е изобилна. На самия него и най-малката частъ отъ това ядене класаше да блѣстятъ очитъ му, но навѣрно тя щѣше да намѣри всичко това твърде бедно. Ако тя знаеше какви лишения, какви хитрости му струваха тия блуда! Съ дни той трѣбваше да пести отъ и безъ това оскдното си ядене, трѣбваше да се лиши отъ пушене, трѣбваше да отиде до тамъ, че да се помири съ братовчеда си Брошю, за да събере пари. Но само ако тя сега дойде!

Но далъ Чува се тракането на то-